

Hea õpetaja!

Projekti „Targalt internetis“ raames uuendasime sotsiaalvõrgustike privaatsussätete muutmise juhiseid ja koostasime uuendatud tunnikava „Sotsiaalvõrgustikud – privaatsussätete muutmise“.

Autorid: Tunnikava uuendasid Hanno Saks, Heily Epro-Volmer ja Kerli Valner. Algse tunnikava autorid olid Birgy Lorenz ja Kerli Kuusk.

Juhised on leitavad: <https://www.targaltinternetis.ee/opetajatele/sotsiaalvõrgustikud/>.

Head kasutamist!

SOTSIAALVÕRGUSTIKUD - PRIVAATSUSSÄTETE MUUTMINE

Aeg: 45 minutit

Õpilaste vanus: 5.-8. klass

Teema ülevaade

Sotsiaalvõrgustikud ja osalemine interneti kogukonnas on tänapäeva noortele väga oluline.

Nii nagu muutub inimese suhtlusringkond elu jooksul, muutub ka tema sotsiaalne võrgustik internetis. Seega võivad sõbralistis olla inimesed, kes on meie head sõbrad või perekonnaliikmed, koolikaaslased, trennikaaslased, aga ka inimesed, kellega pole enam ammu suheldud, kellega võib-olla kohtuti kunagi korra ühisel üritusel, keegi, kes oli kunagi kellegi sõbra sõber jne. Mõnikord märgitakse ära ka niisama vahvad inimesed, kellel on midagi maailmale jagada – pilte, linke, mõtteid. Pole midagi halba, kui omatakse internetis loendit huvitavaid inimestest. Uute inimestega suhtlemine rikastab meie maailma ja avardab silmaringi. Samas peame olema ka teadlikud ohtudest, mida virtuaalses sotsiaalvõrgustikus suhtlemine võib kaasa tuua.

Sotsiaalmeediat tuleks alati võtta kui igapäevaelu orgaanilist osa. Seal kehtivad samad põhimõtted ja reeglid: kas tunned ja tead teist poolt; kas sa tänaval kohtudes teeksid seda, mida oled valmis tegema või ütleva; kas sa oleksid valmis seda pilti või videot kleepima tänavalgiustuposti külge ja ise siis ära minema; kas sa oled valmis selle saadava tagaside jaoks, mis väljendub nii sõnaliselt kui ka graafilises tänavakunstis?

Kuigi ka Eesti uuringute järgi väidavad noored, et nad on internetis pigem turvaliselt, selle põhjenduseks väidetakse, et „ma oskan luua head parooli“ ja „oskan keskkonnas mitte liiga palju postitada“, ei ole see siiki piisav.

Mõnikord võib juhtuda, et sõprusringkonnast saadakse ebameeldivaid teateid, võrastelt palju sõbrakutseid või avalikkuse tähelepanu, mõnel on isegi konto kinni pandud, kuna noore sõnavõtt või pilt ei ole vastavas võrgustikus olnud sobilik. Lisaks on võrgustiku kasutamisel peale tema positiivsete võimaluste oht sattuda identiteedivarguse, ahistamise, planeerimata kuulsuse, seksuaalse ärakasutamise, kiusamise, varjatud jälgimise või töökohta kaotuse/töö mitte leidmise probleemi ette.

Käesolevas tunnikavas on lisamaterjalina kasutada 7 erineva keskkonna kiirjuhendit, milles on õpetatud konto ja profiili privaatseks muutmist, rakenduses teavitamise ning nõu ja abi saamise võimalusi. Need keskkonnad piiravad kasutajate loomist ka vanusega. Oluline on lastega arutada, millised riskid kaasnevad sellega, kui luuakse konto olles ise noorem kui portaal lubab või kui märgid ebaõige vanuse.

Digimaailm on meie elu lahutamatu osa. See, kuidas me seal käitume, mõjutab meie elu, sh vaimset heaolu, füüsilist tervist jne. Tuleb mees pidada, et anonüümsus internetis on näiline. Iga tegu seal jätab jälje ja seadusevastane tegu on seadusevastane ka internetis.

VAATA KA:

Soovitused sotsiaalvõrgustike kasutamiseks:

<https://noor.targaltinternetis.ee/sotsiaal-võrgustikud>.

Suhtlusvõrgustiku kasutamise meespea: AKI juhiseid

https://www.aki.ee/sites/default/files/dokumendid/suhtlusportaali_kasutaja_meespea_0.pdf

Tunni eesmärgid:

- Õpilane teab võimalusi ja oskab sotsiaalmeedia-platvormidel oma konto privaatsussätteid seadistada.
- Õpilane mõistab, et internetis võib tema üles pandud/jagatud info jõuda erinevate inimesteni (sõbrad, vanemad, õpetajad, tulevased tööandjad, avalikkus).
- Õpilane mõistab, et internet on avalik koht. Privaatsust ja turvatunnet tagavad reeglid ja käitumisjuhised kehtivad nii digikeskkonnas kui silmast silma suhtlemisel.

Vajalikud eelteadmised: mõistmine online võrgustikust, konto omamine, online sõprade olemasolu, postitamine, teiste postituste/piltide/videote vaatamine ja interaktsioon nendega („laikimine“, kommenteerimine ja edasi jagamine).

Töövahendid: paber, pliiats, arvuti, kõlarid, tahvel, isiklik nutiseade

Tegevuste kirjeldused	Tegevusele kuluv aeg
TERVITUS JA SISSEJUHATUS Millistes sotsiaalmeedia keskkondades on õpilastel kontod? Õpetaja jagab answerladen.ch linki, et õpilaste vastused koguneks ühele virtuaalsele seinale. Selguvad populaarseimad keskkonnad. Või õpetaja kirjutab kõikide sotsiaalvõrgustike kontod tahvlile ja õpilased annavad käega märku, mis on klassis populaarseimad. Tutvustage õpilastele, et täna hakatakse uurima erinevates keskkondades toimuvat ja seda, miks on vaja konto privaatsussätteid aegajalt muuta või üle vaadata.	4 minutit
VÕIMALUSED JA RISKID Klass jaotada neljaks rühmaks. Kaks rühma arutlevad teemal - Milliseid häid võimalusi pakub sotsiaalvõrgustike kasutamine? Kaks rühma arutlevad teemal - Millised on online sotsiaalmeedia keskkondade kasutamisega seotud riskid ja ohud? Rühmad panevad oma mõtted paberile ja tutvustavad neid teistele.	10 minutit
VANUS Arutelu: Sotsiaalvõrgustikes on vanusepiirangud. Millised on populaarsemate suhtluskeskkondade vanusepiirangud? Miks vanusepiirangud on vajalikud? Millised riskid kaasnevad sellega, kui luuakse konto olles ise noorem kui portaal lubab või kui märgid ebaõige vanuse.	5 minutit
MÕTLE LÄBI, MIDA SA JAGAD Video: „Sotsiaalvõrgustik“ (pikkus 2:23) https://www.youtube.com/watch?v=wtk9EJGFVN8 Arutelu: Kuidas poiss ennast võis tunda? Kas selline asi võiks juhtuda internetis, näiteks suhtlusvõrgustikes? Kuidas sellist olukorda vältida? Mida on mõistlik endast jagada ja mida mitte? Millised on tundlikud isikuandmed ja millised ei ole, leidke üheskoos näiteid. • Näiteks sensitiivsed andmed ei ole: sporditulemused uudistes, kooliveebis; õpetajate ja direktori nimi kooliveebis; palju õpilasi õpib x koolis; statistika õpitulemuste keskmistest jne. Samas tuleb meele pidada, et on andmed, mis ei ole tundlikud seaduse mõistes, kuid võivad olla tundlikud kellelegi konkreetsele inimesele.• Sensitiivsus on või võivad olla: fotod, videod, vanus ja sugu, haridus, kontaktide loend (sõbrad), huvid ja hобid, asukoht ja selle muutumine, hinded, parool jne. Sensitiivsus muutub ajas. Mitte ainult tema enda kontekstis vaid ka teiste arusaamades. Tuleb mõelda, millist kahju või kasu võib mõni näide tuua ka tulevases elus.	10 minutit

Tegevuste kirjeldused	Tegevusele kuluv aeg
MÖTLE LÄBI, KELLEGA SA JAGAD Avalik vs privaatne konto Arutelu: Mis on avaliku konto plussid ja miinused? Mis on privaatsus? Miks on kasulik, kui konto on privaatne?	5 minutit
KUIDAS KONTOT PRIVAATSEKS MUUTA? Arutage õpilastega millised on õpilaste poolt kasutatavate sotsiaalmeedia keskkondade privaatsussätete muutmise võimalused. Võite selleks kasutada juhiseid, mis leiате veebilehelt. http://www.targaltinternetis.ee/noorte/suhtlusportaalid/. Õpilane tutvub enda enim kasutatud keskkonna privaatsussätete muutmise võimalustega ning teeb vajalikud muudatused.	8 minutit
KODUNE TÖÖ: Kodutöö tutvustamine Õpetaja valib siit sobiva kodutöö. KODUTÖÖ 1: Individuaalne töö – Tutvu kuni 7 erineva keskkonna privaatsuse seadete muutmise võimalusega, hinda oma kontosid ning tee vajalikud muudatused. Anna õpetajale/klassile teada, millises keskkonnas sa mida otsustasid teha ja miks just nii. Materjalid leiab: http://www.targaltinternetis.ee/noorte/suhtlusportaalid/. Edasijõudnutele: kui kasutate veel erinevaid võrgustikke ja keskkondi, milles on võimalik muuta privaatsust puudutavaid seadeid, uurige neid ja jagage uut infot. KODUTÖÖ 2: rühmatöö - iga rühm uurib oma liikmete erinevate keskkondade privaatsuse seadeid ja muutmise võimalusi, analüüsitakse enda kontosid. Tehakse kokkuvõtte, millised kontod on olnud avalikud (tuuakse välja, millised probleemid võivad tekkida/on tekkinud seoses sellega), mida veel muudeti ning kuidas neid keskkondi turvalisemalt kasutada. Abistav materjal: http://www.targaltinternetis.ee/noorte/suhtlusportaalid/.	3 minutit

